

روزنامه جوان | شماره ۴۷۹۴

دورنما

دکتر سید نعمت‌الله عبدالرحیم زاده

پیام‌های سفر رئیس‌جمهور امریکا به ریاض

ملک سلمان در انتظار پسااوباما

کند. این بازی با آتش آل سعود طی چند سال یک حلقه مفقوده داشته که اوباما از آن به عنوان فرصت‌طلبی و راحت‌طلبی یاد کرده، حلقه‌ای که آل سعود فراموش کرده و آنقدر از درک سیاسی برخوردار نیست که بداند طریق آتش و جنگ با عنصر فرصت‌طلبی و راحت‌طلبی ذاتی‌اش تناسبی ندارد.

■ **به دنبال شریک جرم**

خصلت فرصت‌طلبیی و راحت‌طلبی آل سعود باعث شده است تا چند سال پیمودن طریق آتش و جنگ جز شکست و بدنامی چیزی دیگری به دست نیآورد. هر چند آل سعود تمام قد پشت همیت معارض‌نمای سوری قرار گرفته اما معلوم شده که معر که سوریه فتحی در کار نیست و باید به شرایط موجود از دست برتر نظام سوریه و قصد جامعه جهانی برای حل و فصل سیاسی این معرکه کنار بیاید. شرایط آل سعود در یمن بسیار بدتر از معرکه سوریه است. نتیجه بیش از یک سال تجاوز نظامی آل سعود به یمن نه در پیروزی‌های نظامی و رسیدن به اهداف از قبل تعیین شده بلکه در کشتار غیرنظامیان و خرابی‌هایی است که جنگنده‌های متجاوز سعودی به بار آورده‌اند. این نتیجه به بدنامی آل‌سعود در یمن منجر شده که صدای اعتراض نهاد‌های حقوق بشری و حتی کسی مثل بان کی مون، دبیر کل سازمان ملل را به بلند کرده و بلقیس و ویلی، نماینده دیده‌بان حقوق بشر و امور یمن هم از اوباما خواسته تا سفر خود به عربستان ویرانی‌های ناشی از جنگ یمن را در صدر دستور کار خود قرار دهد. باید به یاد داشت پارلمان اروپا همین فوریه

خصلت فرصت‌طلبیی و راحت‌طلبی آل سعود باعث شده است تا چند سال پیمودن طریق آتش و جنگ

جز شکست و بدنامی چیزی دیگری به دست نیآورد. هر چند آل سعود تمام قد پشت همیت معارض‌نمای سوری قرار گرفته اما معلوم شده که معر که سوریه فتحی در کار نیست و باید به شرایط موجود از دست برتر نظام سوریه و قصد جامعه جهانی برای حل و فصل سیاسی این معرکه کنار بیاید. شرایط آل سعود در یمن بسیار بدتر از معرکه سوریه است. نتیجه بیش از یک سال تجاوز نظامی آل سعود به یمن نه در پیروزی‌های نظامی و رسیدن به اهداف از قبل تعیین شده بلکه در کشتار غیرنظامیان و خرابی‌هایی است که جنگنده‌های متجاوز سعودی به بار آورده‌اند. این نتیجه به بدنامی آل‌سعود در یمن منجر شده که صدای اعتراض نهاد‌های حقوق بشری و حتی کسی مثل بان کی مون، دبیر کل سازمان ملل را به بلند کرده و بلقیس و ویلی، نماینده دیده‌بان حقوق بشر و امور یمن هم از اوباما خواسته تا سفر خود به عربستان ویرانی‌های ناشی از جنگ یمن را در صدر دستور کار خود قرار دهد. باید به یاد داشت پارلمان اروپا همین فوریه

خروج عراق از ریل ثبات بابحران کابینه

مسئله پیش آمده است و می‌گوید برای حل این مشکل چهره‌ها و گزینه‌های زیادی هستند که می‌توانند در لیست کابینه جایگزین شوند. با وجود تلاش‌ها و طرح‌های العبادی و فواد معصوم، رئیس‌جمهور عراق برای خروج از بحران سیاسی کشور، با این حال بر برخی جریان‌های سیاسی همچنان به تداوم تنش در عراق کمک می‌کنند. بروز بحران و شکاف در ساختار سیاسی عراق می‌تواند قطار اصلاحات را از ریل خارج کرده و چالش‌های جدی و بحران‌ناپذیری را بر عراق تحمیل کند.

■ **بحران سیاسی به نفع داعش**

به نظر می‌رسد بحران سیاسی در عراق بیش از همه به نفع تکفیری‌های داعشی است که می‌توانند از فرصت به وجود آمده برای پیشروی‌های دوباره خود بهره بگیرند. داعش در ماه‌های اخیر بسیاری از مناطق تحت کنترل خود را از دست داده و با تضعیف روحیه نیروهای خود در لاک دفاعی فرو رفته ولی شکاف سیاسی در عراق می‌تواند بار دیگر آن را برای پیشروی‌های جدید جری تر کند. این بحران تهدیدی برای تضعیف نهادهای دولتی و روحیه وحدت ملی است آن هم در زمانی که باید همه تلاش‌ها به جنگ علیه داعش، اجرای اصلاحات، احیای اقتصاد و بازگرداندن نشاط به عملکرد دولت منجر کر باشد.

■ **خطر تجزیه در بیخ گوش**

خطر دیگری که برای عراق نگران‌کننده است احتمال تجزیه این کشور است. امریکا و متحدانش در سال‌های

چهارگاه

سرویس بین‌الملل ۸۸۴۹۸۴۴۴

دکتر سیدرضا میرطاهر

دکتر سیدرضا میرطاهر

مذاکرات دوجانبه را از سر گرفتند. مقام‌های ناتو و روسیه روز چهارشنبه در شهر بروکسل پایتخت بلژیک با هدف کاهش تنش‌ها در در باب بالتیک و رایزنی درباره درگیری‌ها در شرق اوکراین با یکدیگر در چارچوب «شورای ناتو - روسیه» دیدار و گفت‌وگو کردند. دفتر مطبوعاتی ناتو نیز ضمن تأیید از سرگیری مذاکرات این سازمان و روسیه اعلام کرد، سفیران کشورهای عضو ناتو با سفیر روسیه در مرکز ایسن‌سازمان در بروکسل گفت‌وگو کردند. این نخستین نشست روسیه با ناتو در ۲۲ ماه گذشته محسوب می‌شود. پنس استولنتیرگ، دبیر کل ناتو که ریاست مذاکرات این شورا با حضور ۲۸ سفیر ائتلاف ناتو و الکساندر گروشکو، فرستاده مسکو به این مذاکرات را بر عهده دارد بیشتر گفته بود ناتو نگران گفت‌وگو با روسیه نیست. از جمله دستور کارهای این نشست، رفع تنش‌های نظامی در دریای بالتیک، بحران اوکراین، تقویت همکاری‌ها و جنگ در افغانستان بود. با وجود آنکه غرب و روسیه همچنان بر سر بحران اوکراین که تا کنون بیش از ۹هزار کشته بر جای گذاشته، دارای اختلاف هستند اما نشست روز چهارشنبه نشان دهنده تمایل دو طرف برای بهبود روابط است. هر چند توافق بر سر برگزاری نشست شورای ناتو- روسیه بعد از اختلافات فراوان بر سر دستور کار این نشست به نوبه خود یک تحول مثبت است، با این حال عبور تهدیدآمیز جنگنده‌های روسیه از نزدیکی یک ناوشکن امریکایی در دریای بالتیک در چند روز پیش و رهگیری اخیر یک هواپیمای تجسس‌ی نیروی هوایی امریکا توسط یک جنگنده روسی بار دیگر موجب تیره روابط دو طرف شده است.

در عین حال الکساندر گروشکو سفیر روسیه در ناتو، انجام بزرگ‌ترین طرح مدرنیزه‌سازی ناتو از زمان جنگ سرد، طرح‌های احتمالی این ائتلاف برای حضور بیشتر در شرق اروپا و طرح استقرار سامانه‌های دفاع موشکی امریکا را به عنوان دلایل نگرانی نسبی اعلام کرده است. وی تصریح کرد اکنون روسیه با طرح تقویت نظامی ناتو- که هیچ توجیهی ندارد، مواجه

برای آل سعود به معنای تحمل اوباما در این چند ماه باقیمانده از ریاست جمهوری‌اش است تا با آمدن فرد مدافع حقوق بشر مثل دیدهبان حقوق بشر هم با صدور بیانیه‌هایی با این درخواست همراهی کردند. آل سعود با این شرایط چاره‌ای ندارد جز اینکه با همراه کردن دیگر کشورها برای جنایات خود در منطقه شرقی دست و پا کند و با راه انداختن ایران‌هراسی به نوعی خود را از شر این جنایات راحت نماید. تلاش آل سعود در شورای همکاری خلیج فارس، اتحادیه عرب و سازمان همکاری اسلامی در ترویج ایران‌هراسی و حمله به حزب‌الله لبنان در همین جهت بوده که البته به برکت تلاش‌های خود توانسته آرای برخی از کشورها را هم بخرد و به نظر می‌رسد همین انتظار هم از اوباما داشته است. می‌توان مصاحبه اوباما با آتلانتیک را پاسخ او به این انتظار دانست که نشان داد نه مثل برخی از کشورهای منطقه چشم طمع‌ی به دلارهای نفتی دارد و نه آن حد از شعری سیاسی برخوردار است که به راحتی پاسخ مثبت به بازی ساده‌لوحانه آل سعود بدهد.

■ **آل سعود و پسااوباما**

درست است که اوباما در طول این دو دوره ریاست جمهوری خود همواره ایران‌سنجیزی را در دستور کار داشته و به اعتراف خودش بیشترین فشارها را بر ایران تحمیل کرده اما باید توجه داشت که در قیاسی او تا حد آل سعود تنزل نکرده تا در بازی کودکانه آن شرکت کند و البته آل‌سعود هم بعد از چند سال متوجه این موضوع شده و منتظر دوره پسااوبامااست. این انتظار بر مشکلات خود و منطقه بیفزاید.

است و اگر کشورهای ناتو مسیر کنونی را ادامه دهند، هیچ گونه امکانی برای بهبود کیفی روابط با ناتو وجود ندارد.

■ **تحولی مهم**

برگزاری نشست شورای ناتو- روسیه آن هم پس از دو سال تنش مستمر بین دو طرف، تحولی مهم در عرصه روابط روسیه و غرب محسوب می‌شود. این نشست تغییر اساسی در روابط دو طرف ایجاد نخواهد کرد اما می‌تواند منجر به از سرگیری نشست‌های منظم بین دو طرف شود. تا قبل از بحران اوکراین و وخامت روابط روسیه و ناتو، دو طرف در قالب یک شورا موسوم به شورای منظم بین دو طرف فعالیت می‌کردند. این شورا در سال ۲۰۰۲ میلادی شکل گرفت و آخرین نشست رسمی این شورا نیز در ژوئن ۲۰۰۴ بر گزار شد. از آن زمان تاکنون گفت‌وگو بین روسیه و ناتو متوقف شده است. با این حال روسیه بارها خواهان همکاری دوجانبه در اقدامات علایق و تهدیدات مشترک به ویژه مبارزه با تروریسم شده است. از دیدگاه روس‌ها، ناتو با در پیش گرفتن خط مشی تقابل با روسیه بارها فعالیت همکاری با روسیه عملاً امکان تلاش‌های بین‌المللی برای مسائلی مانند مقابله با تروریسم، دزدی دریایی، سلاح‌های کشتار جمعی، قاچاق مواد مخدر و یو بی ثباتی منطقه‌ای را تضعیف کرده است. این در حالی است که ناتو با شدت گرفتن بحران اوکراین عملاً به اصطلاح شمشیر را علیه روسیه از رو بسته است و به بهانه مقابله با اقدامات روسیه در اوکراین، حضور نظامی خود در شرق اروپا را به شدت گسترش داده است. اما اکنون اوضاع و شرایط در صحنه اروپا تا توجه به تشدید حملات تروریستی به ویژه با حملات تروریستی ۱۹ نوامبر ۲۰۱۵ در پاریس و حملات تروریستی ۲۲مارس ۲۰۱۶ در بروکسل به طور ماهوی تغییر کرده است. در واقع سازمان ناتو که طرف خود را محقق کند، یک خطر جدی آینده عراق را تهدید می‌کند و موجب می‌شود نوعی خلا سیاسی، پارامانی و امنیتی در عراق به‌وجود بیاید.

بازگشت مردم ناتو به سمت روسیه

با واقعیت تلخی به‌نام تروریسم تکفیری مواجه شده‌است که البته گسترش آن مرهون حمایت‌های برخی از اعضای ناتو مانند فرانسه و انگلیس از گروه‌های تروریستی در سوریه بوده‌است. لذا در مقطع کنونی با توجه به اینکه تروریسم تکفیری تهدیدات بزرگ و جدی را متوجه کشورهای اروپایی و روسیه به دلیل حضور شمار زیادی از اتباع این کشورها در گروه تروریستی داعش کرده است، خواهان همکاری با روسیه به‌منظور مقابله با این تهدید شده است. واکنش روس‌ها به این دعوت ناتو نیز در نوع خود قابل توجه است. مسکو بر این مسئله تأکید کرده غربی‌ها به‌جای اینکه در قالب ناتو به مقابله با تهدید خیالی یعنی روسیه بپردازند، باید با مسکو در مبارزه با تروریسم متحد شوند. برگزاری نشست شورای ناتو- روسیه نیز در این چارچوب قابل ارزیابی است. به عبارت دیگر غربی‌ها با درک آنکه بدون روسیه قادر به ویراویی با بسیاری از مسائل از بحران اوکراین و بحران سوریه گرفته تا مبارزه با تروریسم تکفیری نیستند، بار دیگر باب مراد با مسکو را گشوده‌اند. در این زمینه الکساندر گروشکو سفیر روسیه در ناتو با اشاره به نشست ناتو و روسیه تأکید کرد ناتو در تلاش است با کمک گرفتن از روسیه برخی موانع پیش‌روی تأمین امنیت را بردارد.

■ **ویوگرد خصمانه**

ناتو به عنوان پیمان دفاعی اصلی غرب در برابر روسیه محسوب می‌شود. شواهد کنونی نشان می‌دهد تقابل روسیه و ناتو به دلیل بحران اوکراین، روندی فزاینده به‌خود گرفته و به خود به تصاعد بحران و افزایش احتمال برخورد نظامی می‌انجامد. در این راستا اقدامات اخیر امریکا به عنوان سرمدمار ناتو در زمینه افزایش چهار برابری بودجه نظامی تخصیص یافته برای اروپا، استقرار هواپیماهای جنگنده در هلند و ایسلند، افزایش شمار نیروهای واکنش سریع و استقرار تسلیحات سنگین امریکا در حوزه بالتیک و شرق اروپا دقیقاً برای مقابله با روسیه اتخاذ شده است. از سوی دیگر ناتو نیز اقدامات تحرک‌آمیز خود علیه روسیه را در دو سال اخیر به‌شدت نگرانی‌ناش کرده که از جمله موارد مهم آن می‌توان به عملیاتی شدن شش مرکز فرماندهی در کشورهای همجوار روسیه در

شرق اروپا اشاره کرد. ضمن اینکه ناتو سیاست گسترش به‌سوی شرق را به‌رغم مخالفت جدی مسکو ادامه داده که تازه‌ترین تحول در این زمینه آغاز رسمی روند عضویت مونته‌نگرو در ناتو است. ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه بارها درباره اقدامات تحرک‌آمیز ناتو هشدار داده و تأکید کرده که با توجه به هر اقدام ناتو، مسکو اقدامات لازم برای مقابله با نفوذ این پیمان را اجرا خواهد کرد.

موضوع گیری‌ها و اقدامات خصمانه امریکا و ناتو باعث تقویت این باور در مسکو شده که اقدامات این سازمان نظامی در اروپای شرقی صرفاً در راستای تنش‌افزینی در منطقه بوده و موجب تهدید امنیت ملی روسیه شده است و به همین جهت روسیه اقدامات متقابل خود در این منطقه را از قبیل برگزاری رزمایش‌ها و افزایش استقرار نیروها و تجهیزات نظامی، تدافعی و بازدارنده می‌خواند. در عین حال بدهسندی ناتو و زیر پا گذاشتن توافقنامه ۱۹۹۷ در زمینه عدم استقرار دائمی نیروهای نظامی در شرق اروپا باعث شده روسیه نیز حضور فعال نظامی در مرزهای غربی خود و در مجاورت کشورهای اروپای شرقی مانند لهستان و جمهوری‌های بالتیک و همچنین در دریای سیاه را سر لوحه اقدامات نظامی خود قرار دهد. مسکو بر این باور است که ناتو باید رویکرد بدبینانه خود در قبال روسیه را به عنوان یک تهدید جدی علیه ناتو کنار بگذارد، با این حال بعید به نظر می‌رسد نگران ناتو به ویژه امریکا با این مسئله موافق باشند. لذا کماکان باید انتظار داشت که امریکا و ناتو به اقدامات ترقیب‌آمیز خود در صحنه اروپا با افزایش صفارایی نظامی ادامه دهند. این اقدام صرفاً موجب تشدید نظامی‌گری در شرق اروپا و سوق دادن کشورهای این منطقه به‌سوی افزایش قابل توجه بودجه نظامی و نیز انعقاد توافقنامه‌های جدید با امریکا به‌منظور تقویت حضور نظامی در این کشورها شده است. کما اینکه لهستان میزبان سامانه ضد موشکی امریکا خواهد بود که قرار است تا سال ۲۰۱۸ عملیاتی شود.